EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIEHEN KANSLIA

Helsinki 20.10.2015 Dnro 4442/5/15

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys HE 48/20154 vp eduskunnalle laeiksi terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

LAUSUNTO

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa edellä mainitusta hallituksen esityksestä.

Pyydettynä lausuntona totean eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian puolesta ystävällisesti seuraavan.

1
Yleistä

Esityksen mukaan puolustusvoimien terveydenhuollon ohjaus ja valvonta tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta järjestettäisiin samojen periaatteiden mukaisesti kuin muu terveydenhuollon organisaatiovalvonta. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirasto valvoisivat puolustusvoimien terveydenhuoltoa nykyisen työnjakonsa mukaisesti. Esityksen tavoitteena on terveyspalvelujärjestelmän ohjauksen ja valvonnan yhdenmukaistaminen sekä väestön perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen.

2
Valmistelutyön aikana kuuleminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on kuullut eduskunnan oikeusasiamiestä esityksen valmistelutyön aikana. Apulaisoikeusasiamies on 14.4.2014 antanut ministeriölle lausunnon puolustusvoimien terveydenhuollon kysymyksiä käsittelevän työryhmän laatimasta ehdotuksesta puolustusvoimien terveydenhuollon organisaatiovalvonnan järjestämiseksi. Oikeusasiamiehen kanslian edustaja on myös ollut kuultavana työryhmän kokouksessa.

Työryhmän ehdotukseen antamassaan lausunnossa apulaisoikeusasiamies on pitänyt puolustusvoimien terveydenhuollon organisaatiovalvonnan antamista Valviralle ja aluehallintovirastoille erittäin pe-

Osoite: 00102 Eduskunta
Puhelin: (09) 4321
Telefax: (09) 432 2268
Sähköposti: oikeusasiamies@eduskunta.fi
Internet: www.oikeusasiamies.fi

rusteltuna, koska näin voidaan yhdenmukaistaa terveyspalvelujärjestelmän ohjausta ja valvontaa, edistää puolustusvoimien terveyspalvelujen laatua sekä varmistaa puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla olevien potilasturvallisuutta ja potilaiden oikeusturvaa. Koska kysymys olisi Valviralle ja aluehallintovirastoille säädettävästä uudesta tehtävästä, on apulaisoikeusasiamies pitänyt välttämätöntä, että näille viranomaisille osoitetaan uuden tehtävän vaatimat lisäresurssit.

3
Valvonnan keskittäminen yhdelle aluehallintovirastolle ja valvontaan esitettävät resurssit

Hallituksen esityksessä todetaan, että puolustusvoimien terveydenhuoltoon liittyvien erityispiirteiden vuoksi valvonta edellyttää erityisasiantuntemuksen luomista. Tämän vuoksi esityksessä pidetään perusteltuna keskittää aluehallintovirastotasolle kuuluva valvontatoimivalta valtakunnallisesti yhteen aluehallintovirastoon, mistä säädettäisiin aluehallintovirastoista annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Esityksessä ei ole nimetty aluehallintovirastoa, jolle tämä tehtävä annettaisiin – toisin kuin vankien terveydenhuollon valvontatehtävää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 49/2015), jossa valvontatehtävä ehdotetaan keskitettäväksi Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Esityksessä on mielestäni perustellusti ehdotettu, miksi puolustusvoimien terveydenhuollon valvonta on tarkoituksenmukaista keskittää yhteen aluehallintovirastoon. Esityksessä on arvioitu, että puolustusvoimien terveydenhuollon ja vankiterveydenhuollon organisaatiovalvontaan liittyvät uudet tehtävät edellyttävät Valviraan yhden henkilötyövuoden ja aluehallintovirastotasolle kahden henkilötyövuoden verran lisäresursseja.

Minun ei ole tässä yhteydessä mahdollista arvioida, ovatko nyt esitettävät lisäresurssit riittäviä kun otetaan huomioon Valviran ja aluehallintovirastojen jo nykyiset tehtävät ja niihin käytettävissä olevat voimavarat. Lisäksi näille viranomaisille on tulossa myös vankiterveydenhuollon ohjaus ja valvonta. Sekä Valviralla että Etelä-Suomen aluehallintovirastolla, jolle on suunniteltu ainakin vankiterveydenhuollon valvontatehtävää, on ollut jo pitkään vaikeuksia saavuttaa tulostavoitteensa valvonta-asioiden käsittelyssä. Käsittelyn viivästymistä koskevissa oikeusasiamiehen ratkaisemissa asioissa perussyy viivästyksiin ja kohtuuttomiin käsittelyaikoihin on ollut varsin selvästi resurssipohjainen.

4
Valvontakäynnit ja tarkastusoikeus

Aluehallintoviraston ja Valviran valvontakäynnit on esityksessä jaoteltu ohjaus- ja arviointikäynteihin ja tarkastuskäynteihin, minkä jaottelun tarpeellisuudesta en ole vakuuttunut. Tehokkaan valvonnan toteutumisen kannalta on myös ongelmallista, että ohjaus- ja arviointikäynneistä tulisi sopia etukäteen kohteena olevan yksikön kanssa ja erityisesti sitä, että käynnin kohteella olisi esityksen perustelujen mukaan

”mahdollisuus ilmoittaa, että se ei pidä valvontaviranomaisten suunnittelemaa ohjaus- ja arviointikäyntiä tarpeellisena”. Esityksestä ei ilmene, mikä merkitys tällaiselle ilmoitukselle olisi annettava.

Tarkastusoikeus on esityksessä rajattu ainoastaan niihin tilanteisiin, kun tarkastuksen tekemiseen on *perusteltu syy.* Vaikka saman sisältöinen tarkastusoikeuden edellytys sisältyy myös kunnallisen terveydenhuollon toimintayksikköön tehtäviin tarkastuksiin, en pidä tällaista rajausta tehokkaan valvonnan näkökulmasta asianmukaisena.

Tarkastuksen toimittamista koskevassa lakiehdotuksen kohdassa edellytetään, että tarkastajilla on oikeus saada kaikki tarkastuksen toimittamiseksi *välttämättömät* tiedot ja asiakirjat. Mielestäni valvontaviranomaisen tulisi saada kaikki ne tiedot ja selvitykset, joita se itse pitää tarpeellisina tehtävässään (pois lukien maanpuolustuksen kannalta salassa pidettävät tiedot).

Oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen